

A FIATALOK ÁLMAI BIZTATÁSSAL ÉS TÁMOGATÁSSAL VÁLHATNAK VALÓRA

Világot megváltoztatni akaró nebulók

Van-e recept arra, hogy a nagyot álmodó fiatalokat ne dorongoljuk le, hanem biztassuk terveik megvalósításában? Az emberiség történelmének sok kiváló személyisége a bizonyíték arra, hogyan vált közössége igazi hőségévé.

→DR. PLESEK ZOLTÁN

Kolléganóm a fiáról mesél, aki érettségire és egyetemi felvételre készül, de nem áll oda az esze. „Meg akarja változtatni a világot, és időbe telik, amíg rájön, hogy nem lehet. Mi is ezt akartuk fiatalon, és mi is rájöttünk, nem lehet.” Részéről a történet itt véget is ér. Látszott, hogy nem várt választ tőlem. Bennem közben elkezdett motoszkálni a gondolat, hogy mit lehet erre mondani, de mire válaszolhattam volna, faképnél hagytott.

Fiatalokkal beszélgetve azzal szembesülök, hogy merészet álmodnak vagy nagyot terveznek, és a végén rendszerint rávágják a jól megtanult szöveget: „tudom, a világot nem lehet megváltoztatni.” Hallották, elhitték, megtanulták és ehhez igazodnak. Kár, hogy ezt hamar megtanulják. Pedig az igazság az, hogy a világot meg lehet változtatni, de ennek módját meg kell tanulni. A tettek árát és következményeit egyaránt vállalni kell. Ezt is a felnőttektől tanulták meg, akik a nemtörődömségük miatt panaszkodnak rájuk. Elismerem, nem könnyen emészthető gondolatok ezek.

Mi fontos nekem, és mi a közösségnek?

Első az önreflexió. Azt kell megvizsgálni és megérteni, milyen szerepekből változtatható meg a világ. Három fajta ember képes erre: a messiás, a lelkiismeret nélküli világhódító és az, aki kilátástalanságban segít a társadalomnak túlélni a bajt. A messiások esete számomra most nem téma, és hasonlóképpen nem foglalkozom a hatalommal és erőszakkal visszaélőkkel sem.

Harmadik lehetőségként ott vannak viszont azok, akik úgy változtatták meg a világot, hogy jó irányba mozdították el. Ha a világ megváltoztatásának kérdését vizsgáljuk, szerintem az első feladat eldönteni: mi hol is állunk? A magasztos cél tényleg az emberekért vagy az emberek ellen irányul? Ha nem az emberekért van, akkor kár is folytatni.

Hogy megértssem a helyem, tisztában kell lennem céljaim valós értelmével. Mit érek el, ha a tervem megvalósul, és mit ér vele a többi ember? Hiába tűzök ki olyan célt magamnak, amely a közösség számára nem kulcsfontosságú, mert az emberek nem fognak felsorakozni támogatására. Ha viszont sikerül megtalálni azt, ami fontos és az embereknek is hihető, akkor meg is valósítható.

A nagyok példája

Mahatma Gandhi olyant tudott ígérni az indiai népnek, aminek következtében az felsorakozott mögötte és ellenállt a brit hadseregnek. Martin

Luther King olyan beszédet tartott, amely átalakította az amerikai társadalmat. Dávid Ferenc úgy prédikált, hogy Kolozsvár lakossága vallást váltott. Winston Churchill szembe ment a konzervatív brit politikával és a történelem őt igazolta. Rengeteg ilyen példa sorolható. Kisebbségi és nagyobb közösségek igazi hősei ők. Érdekes ezeknek az embereknek az életét megismerni és megérteni sikerük kulcsát. A világonkról való másként gondolkodás határozza meg a másként döntést és a másként cselekvést. Ha a másik ember gondolkodását megváltoztatom, akkor azzal a világot is megváltoztatom. De először tudni kell, mit akarok és annak mi az igazi értéke. Ez a megelőlegezett bizalom kulcsa.

Ahhoz, hogy az emberek prioritásként kezeljék a világot megváltoztató gondolatot, a korszellemnek is megfelelőnek kell lennie. Minden

A kényelmes emberek meggyőzése

Érdekes a VUCA-modell, amelyet az Egyesült Államokban dolgoztak ki a világ kihívásainak megértésére és a döntéshozás körülményeinek meghatározására. A illékony (angolul: volatile), bizonytalan (uncertain), komplex és félreérthető (ambiguous) világ méreteiben gondolkodva helyreállnak a hagyományos gondolkodás gyakorlatai. A gyorsaság fontosabb, mint a tökéletesség, a kockázat és a veszteség része a döntéseknek és a többszempontúság a gondolkodás alapfeltétele.

Ha a világ ismerete, a saját szerep és a célok meghatározása adott, még mindig kell a világ megváltoztatására egy vezető. Aránylag könnyebb helyzetben van az, aki csatlakozni tud egy megalakult mozgalomhoz, de ha nincs ilyen, akkor létre kell hozni. Valamit tenni kell. Igaza volt Galileónak, hogy mégis mozog a Föld, de ez

→A világ megváltoztatása cselekvést igényel. A véleményt ki kell mondani, a kritikákkal szembe kell nézni, és válaszolni kell. Thaleb írja, hogy azt a vezetőt érdemes követni, aki a saját bőrét is vásárra viszi.

tába menniük, abban valami csalás van. Sokba kerülhet a naivitásunk.

A siker titka rendelkezésünkre áll Ismerni kell tehát a vállalható szerepet és a változás értékét. Képesnek kell lennünk érvekkel meggyőzni másokat. Következetesnek kell lenni a cselekvésben és vállalni a status quo felrúgásáért járó árat. Közösséget kell teremteni, és azt megvédeni a széthullástól. E próbán a gyengén felkészültek hamar kirostálódnak.

Talán romantikusabbak voltak azok a korok, amikor a világot megváltoztató személyiségek spontán módon jelentek meg a történelemben. Amikor a felsorolt tényezők szerencsés csillagzat alatt találkoztak. Ma ennek a történelmi ismeretanyagunk a birtokában vagyunk, mindezek a tényezők követhetőek. A sikeres kommunikációnak, az értékek és a korszellem elemzésének, a közösség építésének meg-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ. FOTÓ: GECSE NOÉMI



A gyerekeket úgy kell nevelni és oktatni, hogy közelebb kerüljenek nagy terveik megvalósításához

korban vannak jó dolgok és olyanok is, amelyek módosítást igényelnek. Gyakran mégis az történik, hogy az idő telik és a gondok megoldatlanok maradnak. Az embereknek tömegként képeseknek kell lenniük arra, hogy lépjenek és megküzdjenek a világot megváltoztató eszméért. Hiába várnánk, hogy az emberek majd egyenként hatalmas energiát ráfordítva tanulmányozni fogják a megoldandó problémát és elismerik annak fontosságát, sürgősséget. A társadalom nem így működik. Az emberek vagy érzik, hogy mi a baj és mitől akarnak szabadulni, vagy bizonytalanok. Léteznek problémák, amelyek megértek arra, hogy megszerezzék a társadalmi támogatást. És léteznek olyanok, amelyről sokat lehet beszélni, de a változás elmarad. Ismerni kell tehát a korszellemet, és meghatározni, hogy a világ hajlandó-e megküzdeni a változásért, vagy ehhez nincs elég közösségi akarat.

számunkra most csak annyit jelent, hogy rá lehet venni a világunkat a más irányba való elmozdulásra, de a tehetetlenség miatt még nehezebb, mint elindítani egy álló világot. A dolgok állása sok ember számára megszokott, kényelmes és gyakran nyereséges. Ők nem lesznek a változás lelkes támogatói. Ők általában sokan vannak, és náluk van a hatalom. Őket meg kell győzni. Ehhez nekik is látniuk kell, miért jobb az új rendszer.

A világ megváltoztatása cselekvést igényel. A véleményt ki kell mondani, a kritikákkal szembe kell nézni, és válaszolni kell. Thaleb írja, hogy azt a vezetőt érdemes követni, aki a saját bőrét is vásárra viszi. Ez bizony felelősségvállalással jár. E nélkül nincs a világot megváltoztató vezetőnek hitele. Erre akkor is jó odafigyelni, amikor a nagy ígéret mögött az áll, hogy nekünk kell a tűzbe nyúlunk mások biztatására. Ha a jó érdekében csak másoknak kell csa-

→Az emberek vagy érzik, hogy mi a baj és mitől akarnak szabadulni, vagy bizonytalanok. Léteznek problémák, amelyek megértek arra, hogy megszerezzék a társadalmi támogatást. És léteznek olyanok, amelyről sokat lehet beszélni, de a változás elmarad.

van a módszertana. Ma már tanulható a társadalmi változások sikeressége. Colleen McCullough A szeretet zárandokai című sci-fi regényében azt írta 1985-ben, hogy a tehetséges ember segíthető és képezhető arra, hogy ki-mozdítsion egy egész társadalmat a krízishelyzetből – ez ma már valóság. És mindez nem titkos kormánysszervek befolyásoló tevékenysége, hanem szabadon hozzáférhető tudás. Innen kezdve a mi felelősségünk, hogy a nagyot álmodót támogatjuk-e, vagy valljuk a régi kényelmes kifogást, miszerint ne próbáld megváltoztatni a világot, úgysem fog sikerülni.

Mit mondunk tehát az álmodozó kamasznak vagy fiatalnak? És hogyan vesszük rá arra, hogy álmai mellett vagy éppen azokért az érettségire is tanulni kell? És előtte a szemetet is ki kell vinni a házból.

A szerző pszichológus és pszichoterapeuta